

Översvämning i källaren

Råd & tips

Förord

Att drabbas av översvämning i sin källare innebär både obehag och massor av arbete. Vi på VA-avdelningen på Kungsbacka kommuns förvaltning för Teknik lägger ned mycket arbete på att successivt förbättra ledningsnätet och därmed minska riskerna för översvämning. Vi kan dock aldrig helt eliminera riskerna för källaröversvämningar, till exempel vid extrema regn.

Här hittar du information om de vanligaste orsakerna till källaröversvämning och om vilka förebyggande åtgärder du själv kan göra. Vi ger också råd om hur du kan agera om olyckan skulle vara framme.

Du är alltid välkommen att höra av dig till oss om du har frågor!

VA-avdelningen
Förvaltningen för Teknik
Kungsbacka kommun

Telefon, växel: 0300-83 40 00
E-post: teknik@kungsbacka.se

Söderå i Kungsbacka efter skyfallet den 14 augusti 2011. Många fastigheter i Kungsbacka drabbades av översvämning efter detta extrema regn.

Att tänka på om du drabbas av översvämning

Här är en checklista över vad du bör tänka på om du drabbas av källaröversvämning.

Checklista

- Bryt all elektrisk ström i de översvämmade lokalerna. Se dock till att eventuell dräneringspump inte stannar.
- Flytta om möjligt fuktkänsliga inventarier.
- Skaffa hjälp med läspumpning.
- Var noga med hygien efter kontakt med inträngande avloppsvatten.
- Ring försäkringsbolaget.
- Ordna hjälp med skadereglering och uttorkning.
- Anmäl översvämningen till kommunens VA-avdelning. Blankett finns på www.kungsbacka.se.

Vid källaröversvämning under torrväder bör man undersöka servisbrunnen. På så vis kan man konstatera om översvämningen är orsakad av stopp i fastighetens ledningar eller av stopp i kommunens ledningar.

Att tänka på för att underlätta utredningsarbetet:

- Hur kom vattnet in?
- Vilka åtgärder vidtog jag?

Vart vänder jag mig?

Vid störningar på vatten- och avloppsledningar på din egen fastighet ska du kontakta ett VVS-företag.

Vill du rapportera akuta störningar på vatten- och avloppsledningar utanför den egna fastigheten:

Under kontorstid måndag-fredag, ring **0300-83 40 00 (växel)**
Övrig tid, ring **0300-708 80**

Fyra typer av källaröversvämning

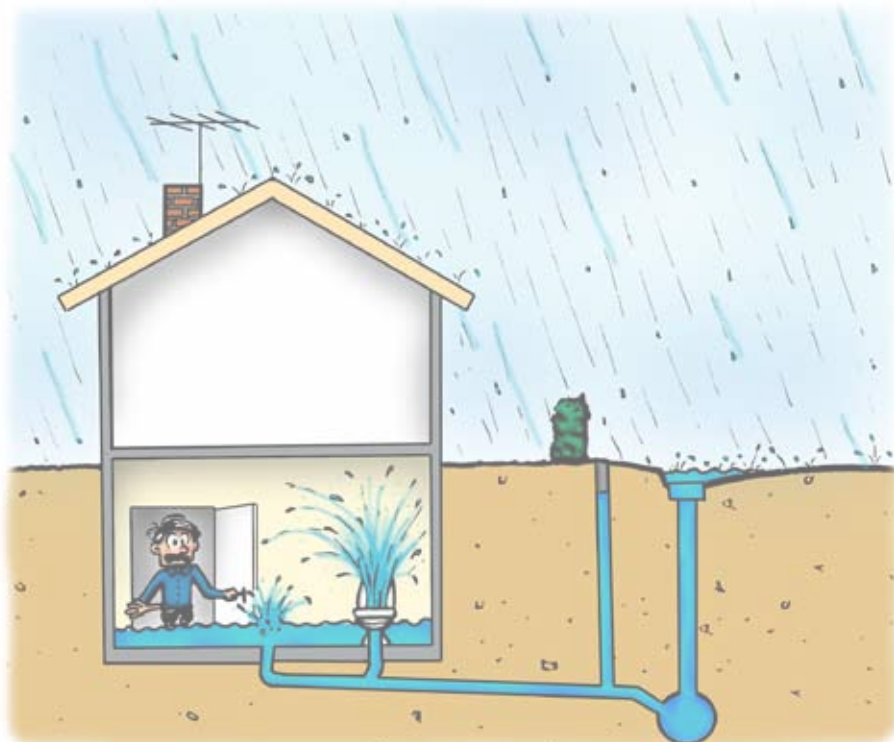

Man skiljer mellan fyra typer av källaröversvämning:

1. Vatten tränger in genom fastighetens avloppssystem.
2. Vatten tränger in genom källarvägg eller källargolv.
3. Vatten tränger in genom källarfönster, garageport, spygatter etc.
4. Vatten strömmar ut från läckande vatteninstallationer.

De olika typerna av källaröversvämning beskrivs på sidorna 6-11. För varje typ ges exempel på åtgärder som ökar skyddet mot översvämning.

Vatten tränger in genom fastighetens avloppssystem

Dagvattenledningar dimensioneras så att de ska klara alla normala regn. Att dimensionera ledningarna för exceptionella regn är i praktiken omöjligt. Vid kraftiga skyfall eller extrem snösmältning kan ledningssystemet därför bli tillfälligt överbelastat. I olyckliga fall kan detta leda till att vatten tränger in i källaren genom golvbrunnar och andra avloppsenheter.

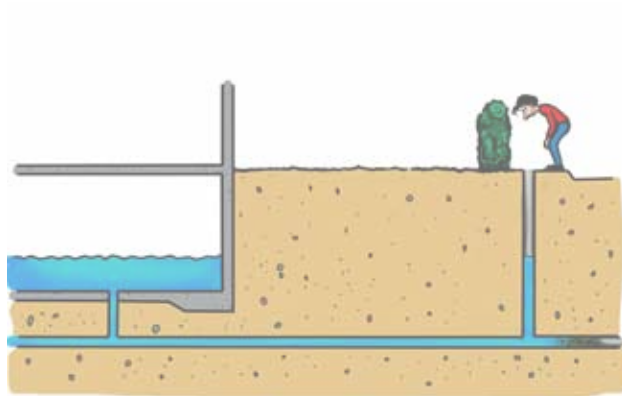
Exempel på skyddsåtgärder

- Installera skyddsanordning som hindrar vatten att tränga in genom fastighetens avloppssystem.
- Underhåll befintliga skyddsanordningar regelbundet.
- Dag- och dränvatten får inte vara påkopplat på spillvattenledningen. Fastighetsägaren måste se till att de privata ledningarna är separerade.

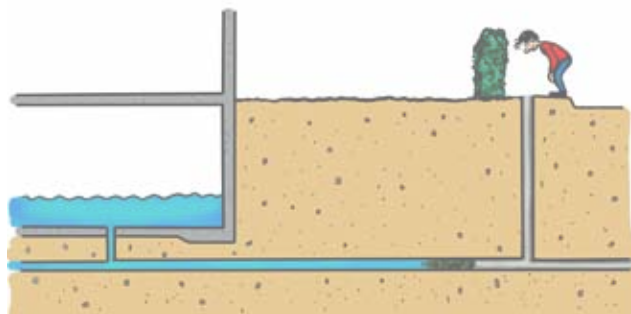
I vissa fall kan vatten även under torrväder tränga in i en fastighets källare. Orsaken är då att det är stopp i avloppssystemet. Stoppet kan antingen finnas på de privata ledningarna inne på fastigheten eller på kommunens ledningar ute i gatan. Gränsen mellan fastighetens och kommunens ledningar ligger i den så kallade förbindelsepunkten som är belägen strax utanför tomtgränsen. Avloppsstopp kan orsakas av:

- att ledningen är skadad, till exempel på grund av sättningar
- att något större föremål fastnat i ledningen
- att trädrötter växt in genom rörskarvar
- att fett avsatts i ledningen (speciellt vanligt för restauranger)

Genom att lyfta på locket på den servisbrunn som normalt finns i förbindelsepunkten kan man avgöra om felet ligger på fastighetens ledning eller på kommunens ledning, se figuren nedan.

Om det står vatten i servisbrunnen finns stoppet på kommunens ledning.

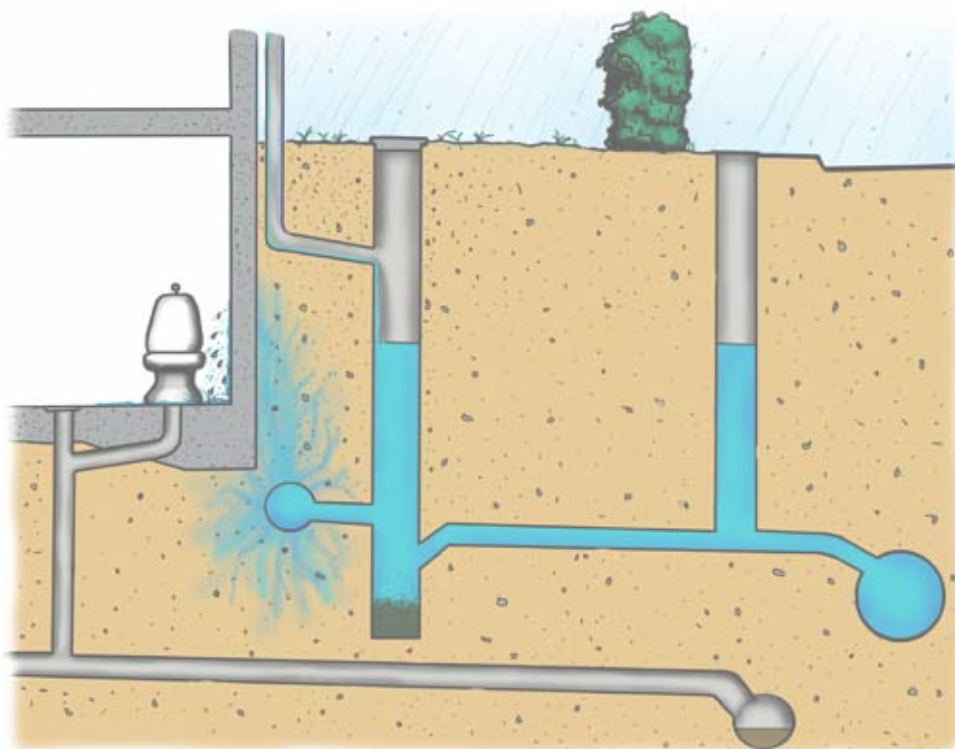

Om det inte står vatten i servisbrunnen finns stoppet på fastighetens ledning.

Exempel på skyddsåtgärder

- Spola avloppsservisen ren från avlagringar med mera.
- Åtgärda eventuella rotproblem. Ta bort träd som står i närheten av avloppsledningen.
- Renovera eller lägg om servisledningar som är i dåligt skick.
- Installera fettavskiljare eller förbättra skötseln av befintlig avskiljare.
- Spola inte ned sådant i avloppet som kan orsaka stopp i servisen.

Vatten tränger in genom källarvägg eller källargolv

Om dräneringsledningarna runt huset är direkt anslutna till den dagvattenförande ledningen i gatan kan vatten vid kraftiga regn stiga upp i fastighetens dräneringssystem. Detta kan i olyckliga fall leda till att vatten tränger in genom källarvägg eller källargolv.

Pumpning av dräneringsvattnet är det säkraste sättet att undvika att dagvatten tränger upp i dräneringssystemet.

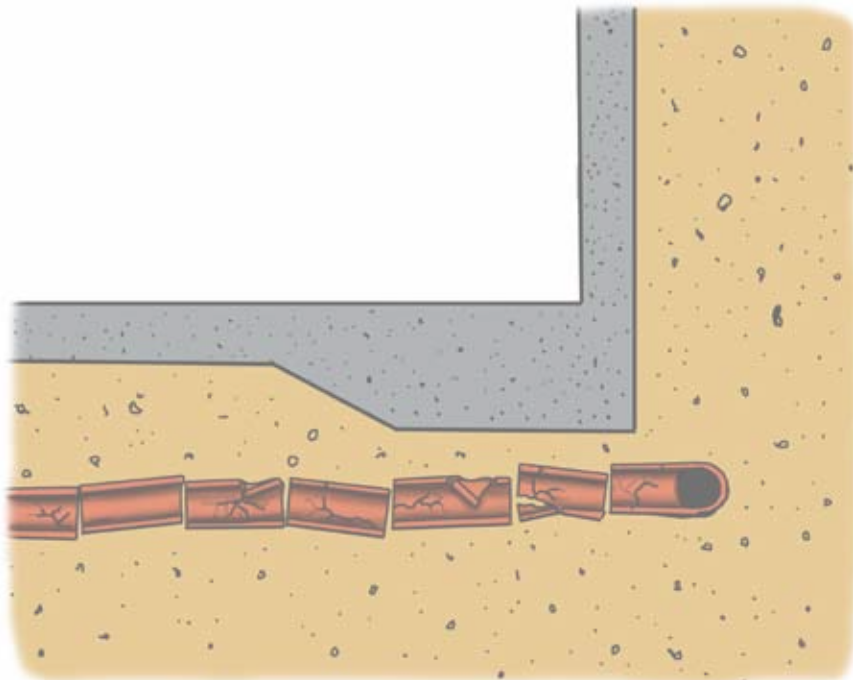
Exempel på skyddsåtgärder

- Installera pump för dräneringsvattnet.

Att vatten tränger in genom källargolv och källarväggar kan ibland bero på att fastighetens dräneringssystem inte förmår att leda bort grund- och dräneringsvatten tillräckligt snabbt. Orsaken till detta kan antingen vara att tillströmningen av grundvatten från omgivande markområden är ovanligt stor eller att dräneringssystemet är bristfälligt. Exempel på det senare är:

- att dräneringsrören är skadade eller lutar åt fel håll
- att dräneringsrören är igensatta av trädrötter eller järnutfällningar
- att dräneringsrören är igensatta av sand
- att anslutningsbrunnen till dagvattensystemet är helt eller delvis fylld med slam

Av erfarenhet vet man att dräneringssystem försämras med tiden. Det är inte onormalt att de måste förnyas efter 20-50 år. Dåligt fungerande stuprör och mark som lutar in mot huset är andra orsaker till fuktproblem i källare. Problem med stuprör uppkommer oftast när äldre stuprör av järn rostar sönder invid källarväggen.

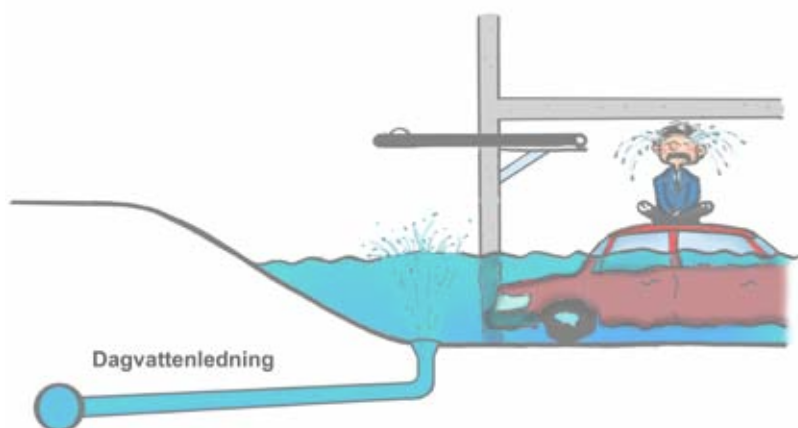
Exempel på skyddsåtgärder

- Lägg om dräneringsledningarna.
- Komplettera dräneringssystemet med en ledning som samlar upp och leder bort grundvatten från omgivande markområden.
- Åtgärda eventuella rotproblem. Ta bort träd som står i närheten av dräneringsledningar.
- Rensa fastighetens dagvattenbrunn.
- Se till att stuprören är i bra skick och att de är rätt monterade.
- Se till att marken lutar bort från huset där det är möjligt.

Vatten tränger in genom källarfönster, garageport, spygatter eller andra yttre öppningar

Vatten som rinner av på markytan kan ibland tränga in i en källare genom källarfönster, garagedörrar, källartrappor etc. För att undvika denna typ av översvämning bör man hindra vatten från omgivande markområden att rinna fram till huset. När dagvattensystemet inte kan leda bort allt vatten finns risk att vatten tränger upp genom spygatter, se bild nedan.

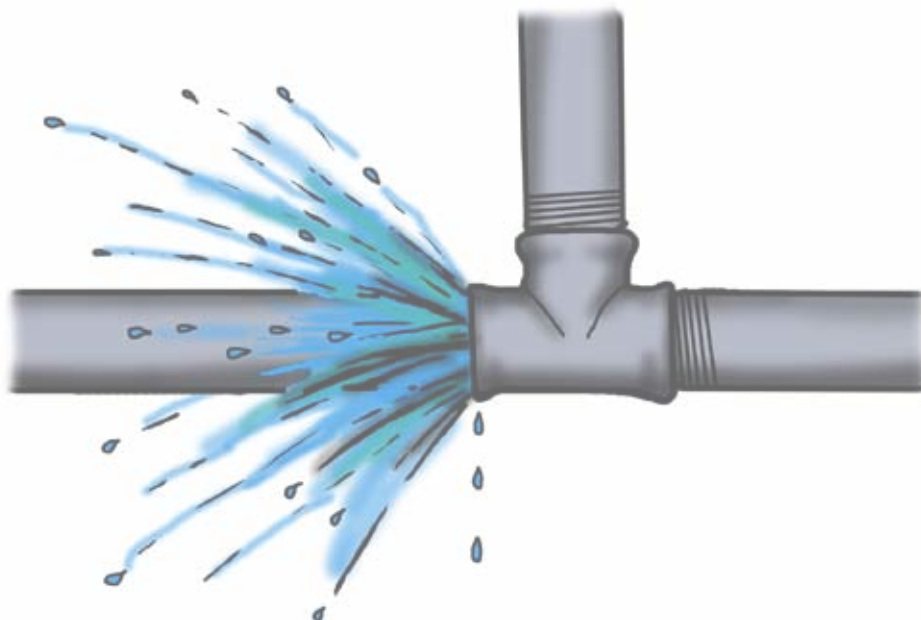

Exempel på skyddsåtgärder

- Installera pump för dagvatten som rinner nedför garagedörrarna.
- Bygg vallar runt källartrappa, källarfönster med ljusschakt och garagedörrar.
- Sätt tak över källartrappa.
- Fyll igen garagedörrarna om gatan utanför huset ligger i en svacka där risken är stor för att regnvatten samlas.
- Se till att marken lutar bort från huset. En tumregel är att lutningen ska vara minst 15 cm räknat från husets yttervägg och tre meter ut.
- Koppla bort spygatter från dagvattensystemet. Detta kan göras genom att vattnet pumpas till markytan eller leds till en stenista.

Vatten strömmar ut från läckande vatteninstallationer

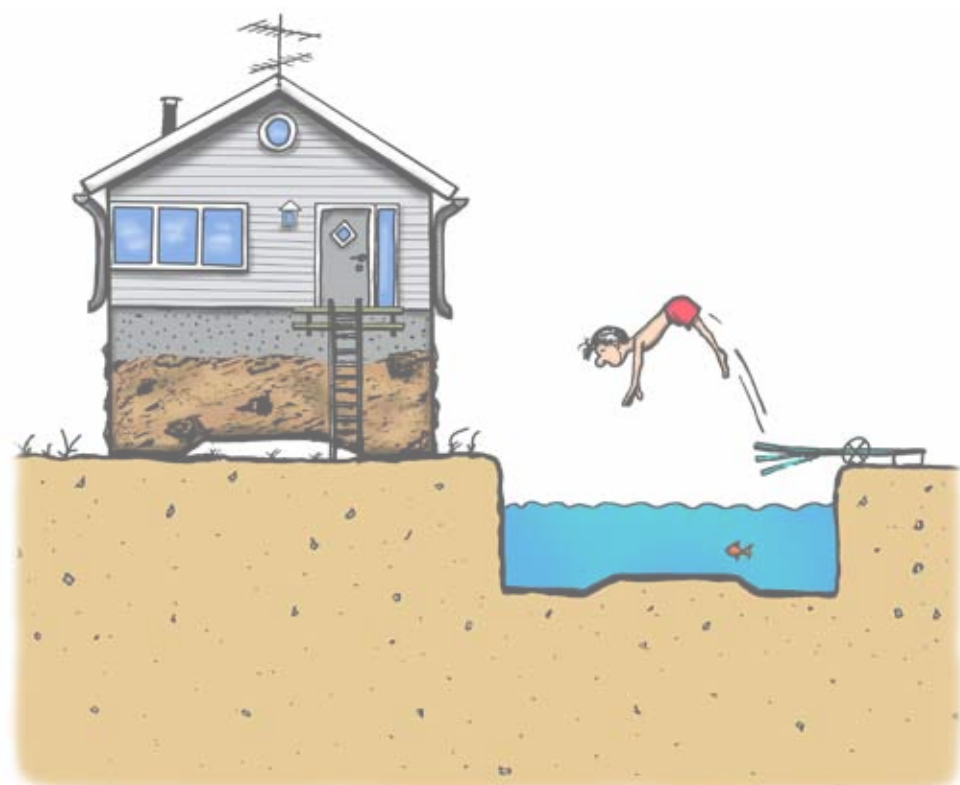
En översvämning kan orsakas av att vatten strömmar ut från en läckande vatteninstallation. Det kan till exempel vara en vattenledning eller en varmvattenberedare som går sönder.

Exempel på skyddsåtgärder

- Byt ut äldre vatteninstallationer om de är i dåligt skick.
- Stäng huvudventilerna vid vattenmätaren om du är borta en längre tid. Se i god tid till att ventilerna fungerar.
- Installera särskilda avstängningsventiler på till exempel tvättmaskin och diskmaskin. Ventilerna ska vara stängda när maskinerna inte används.

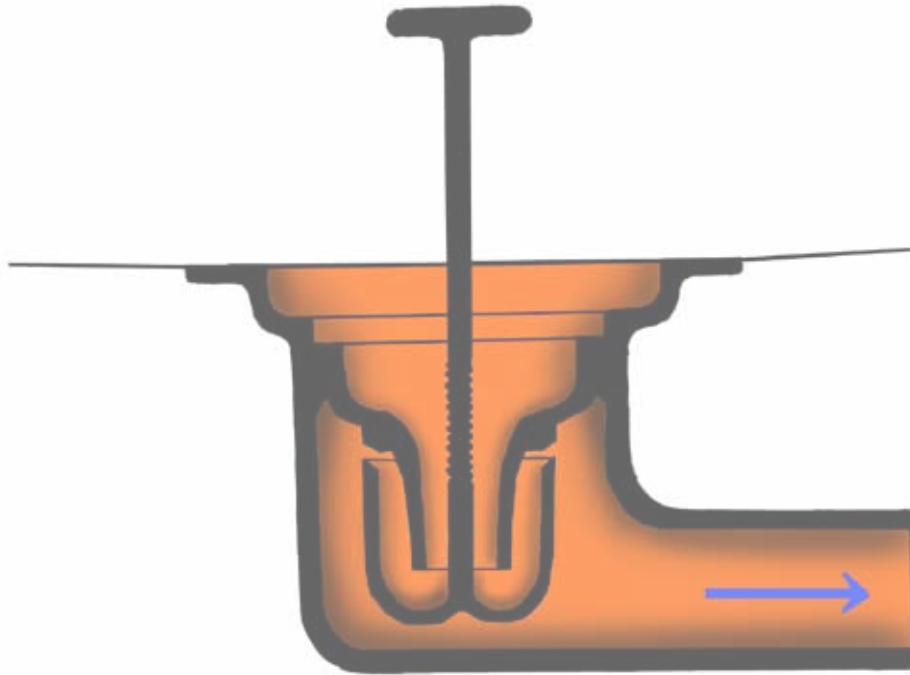
Skyddsåtgärder mot källaröversvämning

Det går aldrig att skydda sig helt mot källaröversvämning. Det finns dock en hel del man kan göra för att minska riskerna. Detta gäller både fastighetsägare och kommunen. På sidorna 13-19 ges exempel på vad du som fastighetsägare kan göra för att minska översvämningens risk.

Manuellt avstängningsbar golvbrunn

En manuellt avstängningsbar golvbrunn måste vara ordentligt förankrad i golvet för att kunna stå emot vattentrycket från ett överbelastat avloppssystem. Brunnen ska bara vara öppen när man släpper ut vatten. Brunnen kräver regelbunden tillsyn. Följ tillverkarens skötselinstruktioner! Tänk på att en dåligt skött brunn i värsta fall inte ger något översvämningsskydd.

Fördelar

- Brunnen är mycket trycktålig och tät om den sköts väl.
- Brunnen är tillverkad i material av hög kvalitet.
- Brunnen ger ett bra skydd när den är stängd.

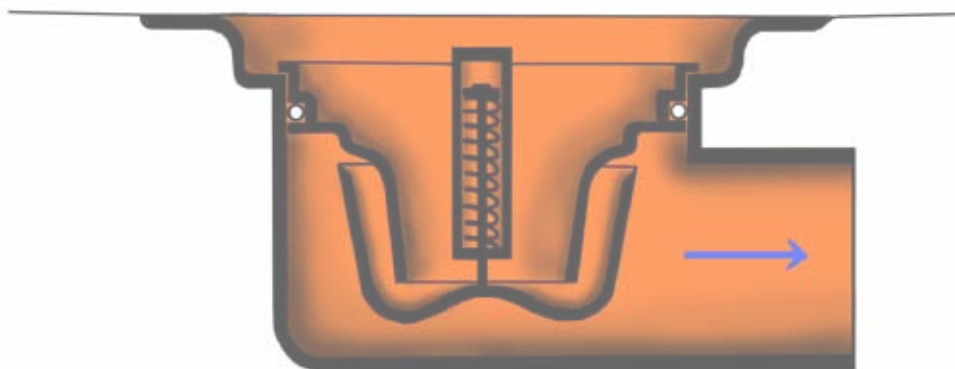
Nackdelar

- Brunnen måste manövreras manuellt.
- Om brunnen är stängd kan vatten inte ledas bort, till exempel vid vattenläckor.

Självstängande golvbrunn

En självstängande golvbrunn fungerar enligt samma princip som en backventil och tillåter endast vattenströmning i en riktning. Brunnen kan stå emot ett tryck av cirka en meter vattenpelare men kan klara det dubbla om locket (silen) skruvas fast. Brunnen kräver regelbunden tillsyn. Följ tillverkarens skötselinstruktioner! Tänk på att en dåligt skött brunn i värsta fall inte ger något översvämningsskydd.

Fördelar

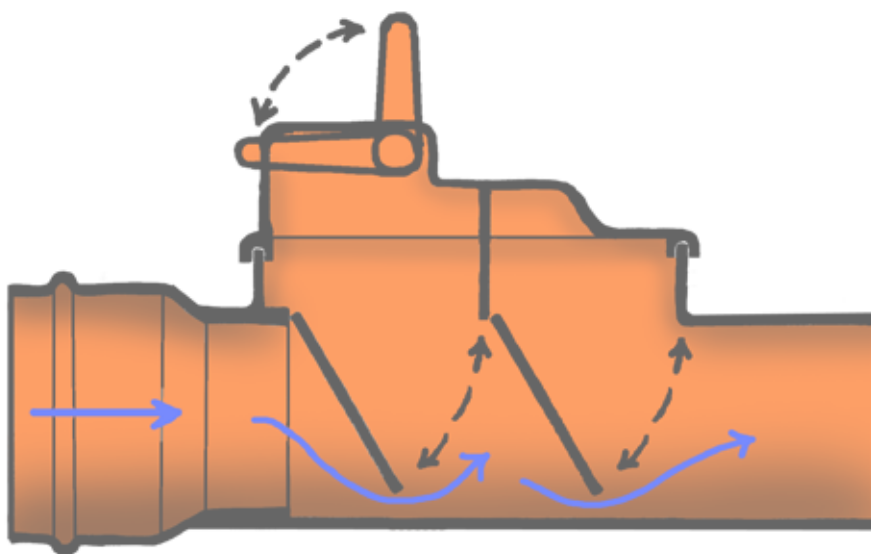
- Brunnen är automatisk.
- Brunnen är förhållandevis enkel att installera.
- Brunnen har automatisk luktspärri vid uttorkning.

Nackdelar

- Brunnen är inte lika trycksäker som en manuellt avstängningsbar golvbrunn.

Backventil på avloppsledning

En backventil skyddar fastigheten mot att vatten från gatuledningen tränger in i källaren genom golvbrunnar och andra avloppsenheter. Se till att inga andra avloppsenheter än de som kommer från källarplanet finns uppströms backventilen. Ventilen kan monteras under källargolvet eller i en särskild brunn utanför huset. En backventil fungerar automatiskt och kan oftast även stängas för hand. Backventilen kräver regelbunden tillsyn. Följ tillverkarens skötselinstruktioner! Tänk på att en dåligt skött backventil i värsta fall inte ger något översvämningsskydd.

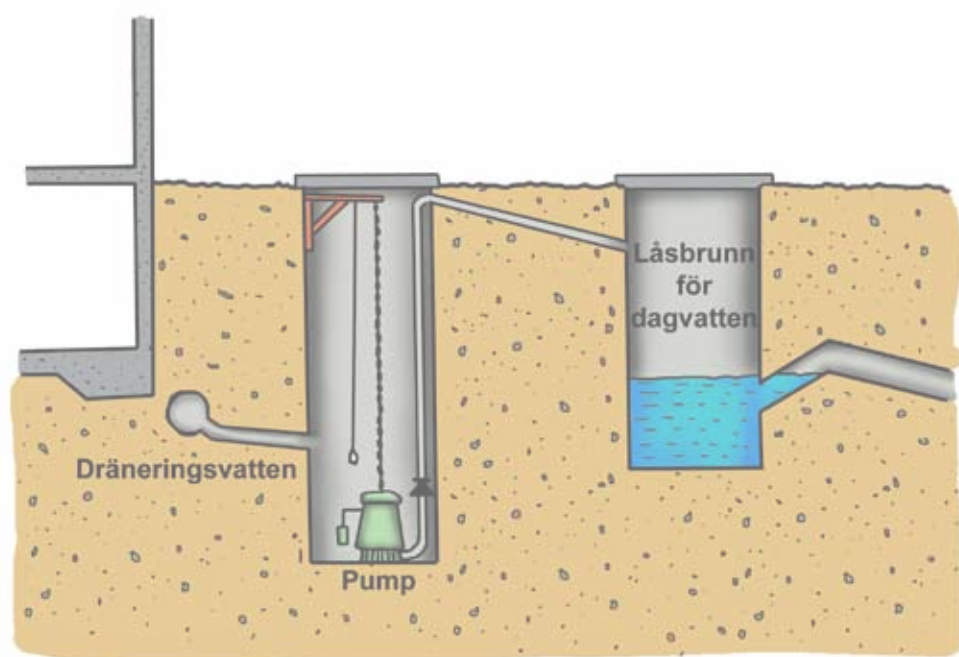
Fördelar

- Backventilen ger ett relativt gott skydd mot bakåtströmmande vatten.
- Backventilen kan vid behov hållas stängd, till exempel vid längre tids bortavaro.

Nackdelar

- Det finns risk att föroreningar hindrar klaffen i backventilen från att stängas helt.
- Backventilen kan inte installeras i alla anläggningar.
- Installation av en backventil kräver ingrepp i fastighetens ledningssystem.
- Avloppsenheter uppströms backventilen är blockerade då ventilen är stängd. Vid eventuella vattenläckor i huset kan vatten inte ledas bort.

Pumpning av dräneringsvatten

Det säkraste sättet att undvika att dagvatten tränger upp i dräneringsledningarna runt huset är att pumpa dräneringsvattnet. Vid pumpningen lyfts vattnet upp till marknivån och får sedan rinna med självfall ut till kommunens ledningar. Installationen kräver regelbundet underhåll och bör förses med larm som utlöses vid störningar i driften av pumpen.

Fördelar

- Pumpning är den säkraste lösningen för att undvika att dagvatten tränger upp i dräneringssystemet.

Nackdelar

- En anläggning för pumpning kräver regelbunden tillsyn.
- Installation av en anläggning för pumpning medför ingrepp i fastighetens avloppssystem.
- Att bygga en anläggning för pumpning är relativt dyrt.

Använd inte avloppet som sopnedkast

Avloppsstopp beror ofta på att man spolat ned något olämpligt i avloppet, till exempel dambindor, tops, tomma förpackningar, stekfett, frityrolja med mera. Man ska naturligtvis inte heller spola ner lösningsmedel, vätskor från penselvätt, färgrester och liknande som stör processerna i avloppsreningsverken.

Förebyggande åtgärder

- Placera en papperskorg i badrummet för allt badrumsavfall.
- Torka stekfettet ur stekpannan med hushållspapper innan du diskar den.

Använd källaren på ett lämpligt sätt

För att minska skadorna vid en eventuell översvämning bör man anpassa användningen av källaren efter aktuellt översvämningsskydd. Undvik alltför påkostad inredning i källaren och förvara inte dyr utrustning och värdefulla inventarier där om det inte finns ett fullgott översvämningsskydd.

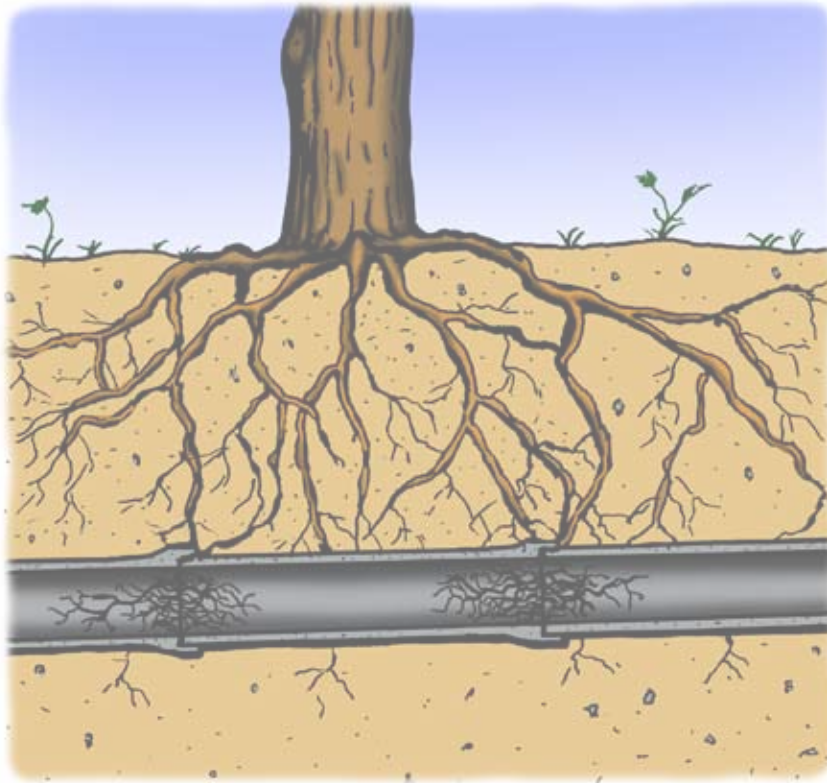
Ha ett källargolv av fukttåligt material, till exempel klinker.

Det är viktigt att informera eventuella hyresgäster om hur de kan använda källaren med hänsyn både till aktuellt översvämningsskydd och till fastighetens försäkringsvillkor.

Exempelvis kan nämnas att en fastighetsägare som använde sin källare som lager inte fick någon ersättning eftersom källaren inte ska användas för sådana ändamål.

Åtgärda problem med inträngande rötter

Att rensa en ledning från trädrötter som trängt in genom rörskarvar ger bara ett kortsiktigt skydd mot stopp i avloppsledningar. Efter en rotskärning kommer rötterna igen med förnyad styrka. Rotskärningen måste därför upprepas med 2-3 års mellanrum. Den bästa lösningen för att undvika återkommande rotproblem är att ta bort träd som står i närheten av avloppsledningar. Man bör inte placera nya träd nära avloppsledningar.

Träd med speciellt aggressiva rötter såsom pil, poppel och platan bör helt undvikas.

Ansvarsfördelning

Fastighetsägaren och kommunen har båda ansvar för att förhindra uppkomst av källaröversvämningar.

VA-avdelningens ansvar

- Kommunens ledningar ska vara rätt dimensionerade så att ledningssystemet inte blir överbelastat vid normalt förekommande regn.
- Kommunens ledningar ska vara väl underhållna. Till exempel ska avloppsledningarna vara fria från trädrötter och andra föremål som kan reducera kapaciteten.

Fastighetsägarnas ansvar

- Fastighetens VA-system ska vara väl underhållet, inte minst gäller detta anordningar för skydd mot inträngande avloppsvatten.
- Alla förändringar av fastighetens VA-system ska godkännas av kommunens VA-avdelning.
- Separera dagvatten från spillvatten inom fastigheten.
- Informera hyresgäster om lämpligt utnyttjande av källaren.

Skadeutredning

För varje inrapporterad källaröversvämning som leder till skadekrav gör VA-avdelningen en skadeutredning. Avsikten med denna är dels att ta reda på orsakerna till översvämningen, dels att klara ut om fastighetsägaren och VA-avdelningen fullgjort sina respektive skyldigheter för att förhindra översvämning. Beroende på omständigheterna kring en översvämning kan skadeutredningen innefatta ett eller flera av följande moment:

- Genomgång av aktuella nederbördsförhållanden vid översvämningstillfället.
- Besiktning på platsen.
- Invändig inspektion av misstänkta ledningar med hjälp av TV-kamera.
- Datorberäkning av avloppssystemets kapacitet.
- Bedömning av om ledningssystemet klarar dimensionerande regn.

Skadan ska först anmälas till försäkringsbolaget som gör en skadevärdering. Anmäl också översvämningen till kommunens VA-avdelning. Blankett finns på hemsidan.

VA-avdelningens bedömningsgrunder för ersättning av skada

Om skada inträffar på grund av att kommunens VA-anläggning inte uppfyller skäligen anspråk på säkerhet har kommunen enligt lagen om allmänna vattentjänster ett särskilt ansvar mot abonnenten (vanligen fastighetsägaren). För andra än abonnenter, till exempel hyresgäster, gäller vanliga skadestandsregler. Enligt dessa måste den drabbade bevisa att skadan inträffat på grund av vårdslöshet från VA-avdelningens sida. De krav på ersättning för skador i samband med källaröversvämning som kommer in till kommunen bedöms enligt följande huvudregler:

- Kommunen betalar inte ut någon ersättning för översvämningsskador om fastigheten trots uppmaning från VA-avdelningen inte separerat sitt avlopp. Den som är osäker på om tidigare fastighetsägare separerat ledningarna kan kontakta VA-avdelningen.
- Kommunen betalar normalt inte ut någon ersättning om skada orsakats av marköversvämning.
- Yrkad ersättning reduceras normalt om felaktigheter i fastighetens VA-system bidragit till skadan.

Försäkringsbolagens bedömningsgrunder för ersättning av skada

Det går inte att generellt säga vad försäkringen täcker vid översvämningsskador. Försäkringsbolagen har olika villkor. Här ska mycket kortfattat redogöras för de vanligaste försäkringsvillkoren.

Skador på byggnad och lös egendom som orsakats av att vatten strömmat ut från en trasig vatteninstallation i byggnaden brukar normalt ersättas av försäkringsbolaget. Vid källaröversvämning orsakad av regn eller snösmältning utgår i allmänhet inte någon ersättning om skadorna inträffat vid normala förhållanden. De flesta försäkringsbolag brukar däremot ersätta skador som uppkommit i samband med extrem väderlek. Detta gäller både då vatten tränger in i källaren genom avloppssystemet och då vatten strömmar från markytan direkt in i byggnaden. Med extrem väderlek avser bolagen i allmänhet skyfall som har en intensitet av minst 1 mm per minut eller 50 mm per dygn. Skador i samband med extrem väderlek har ofta högre självrisk än övriga vattensskador.

- Kontakta ditt försäkringsbolag och hör efter vad som gäller för just din försäkring.
- Om du finner att din försäkring är otillräcklig så undersök möjligheten att teckna en tilläggsförsäkring.

Ordlista

Avlopps enhet

Golvbrunn, toalettstol, badkar, handfat etc.

Avloppsvatten

Samlingsnamn för spillvatten, dagvatten och dräneringsvatten.

Dagvatten

Ytligt avrinnande regnvatten och smältvatten.

Dräneringsvatten, dränvatten

Grundvatten och nedträngande vatten från regn och snösmältning som avleds i dräneringsledning eller dike.

Duplikatsystem

Avloppssystem där spillvatten och dagvatten avleds i skilda ledningar (detta har vi i Kungsbacka).

Förbindelsepunkt

Den punkt omedelbart utanför tomtgränsen där den privata servisledningen ansluter till kommunens ledning.

Recipient

Mottagare av behandlat eller obehandlat avloppsvatten: hav, sjö, vattendrag.

Servisledning

Ledning som ansluter fastigheten till ledningen i gatan.

Spillvatten

Förorenat vatten från toa, bad, dusch och disk.

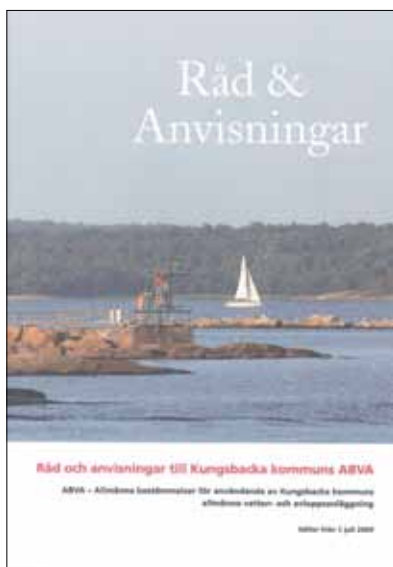
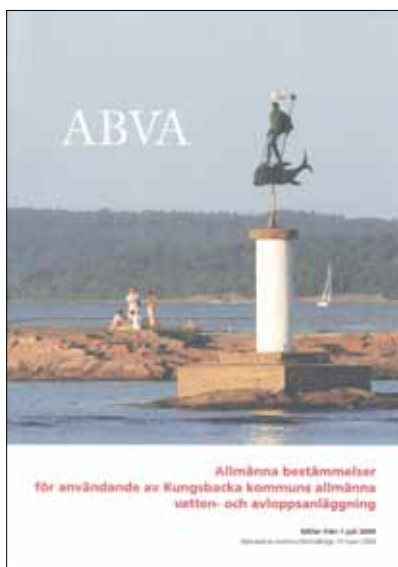
Spygatt

Brunn för avledning av dagvatten.

Vatteninstallation

Vattenledning, tvättmaskin, diskmaskin etc.

Läs mer om bestämmelserna för kommunalt vatten & avlopp i Kungsbacka kommun i:

ABVA - Allmänna bestämmelser för VA

Råd & Anvisningar till ABVA

Hämta dem hos Medborgarkontoret i stadshuset, eller kontakta oss så skickar vi dem till dig.

Kungsbacka

Kungsbacka kommun ● Förvaltningen för Teknik ● 434 81 Kungsbacka ● 0300-83 41 05
teknik@kungsbacka.se ● www.kungsbacka.se